

ارائه مدل پیش بینی خشم میان فردی بر پایه صفات و اختلالات شخصیت در نوجوانان

سید فیض اله افرازی زاده: دانشجوی دکتری روان شناسی، گروه روان شناسی، واحد مرودشت، دانشگاه آزاد اسلامی، مرودشت، ایران.
ID حسین بقولی: استایار، گروه روان شناسی، واحد مرودشت، دانشگاه آزاد اسلامی، مرودشت، ایران، (* نویسنده مسئول) bhossein@gmail.com
حجت اله جاویدی: استایار، گروه روان شناسی، واحد مرودشت، دانشگاه آزاد اسلامی، مرودشت، ایران.
نادره سهرابی شگفتی: استایار، گروه روان شناسی، واحد مرودشت، دانشگاه آزاد اسلامی، مرودشت، ایران.

چکیده

کلیدواژه‌ها

صفات شخصیت،
اختلالات شخصیت،
خشم میان فردی،
نوجوانان

تاریخ دریافت: ۱۴۰۱/۱۱/۱۷

تاریخ چاپ: ۱۴۰۲/۰۱/۲۰

زمینه و هدف: یکی از مشکلات عمده شناخته شده در دوران نوجوانی بروز هیجانات شدید است. لذا هدف این مطالعه بررسی رابطه تجربه خشم میان فردی بر اساس صفات و اختلالات شخصیت در نوجوانان بود.
روش کار: روش پژوهش حاضر توصیفی از نوع همبستگی بود. جامعه آماری شامل کلیه نوجوانان ۱۶ تا ۲۹ ساله شهر یاسوج بود که در این پژوهش ۳۸۰ نوجوان به شیوه نمونه‌گیری خوشه‌ای انتخاب و مورد بررسی قرار گرفتند. به این صورت که شهر یاسوج را به ۵ منطقه شمال، جنوب، شرق، غرب و مرکز تقسیم کردیم و از این مناطق مکان‌هایی را به صورت تصادفی انتخاب و نوجوانان آن منطقه را مورد بررسی قرار دادیم ابزار پژوهش عبارتند از پرسشنامه ویژگی‌های شخصیت نئو کاستا و مک کری (۱۹۹۲)، پرسشنامه خشم چند بعدی سیگل (۱۹۸۶) و پرسشنامه بالینی چند محوری میلیون مورد بررسی قرار گرفتند.
یافته‌ها: نتایج همبستگی پیرسون بین تجربه خشم با صفات شخصیتی نشان داد خشم با ویژگی‌های روان رنجورخویی رابطه مثبت و با ویژگی‌های شخصیتی برون گرایی، تجربه جویی، توافق جویی و وظیفه شناسی رابطه منفی معنادار دارد. همچنین یافته‌ها نشان داد اختلالات شخصیتی اجتنابی، افسرده، ضداجتماعی، نمایشی، وابسته، خودشیفته، دیگرآزار، وسواسی، مرزی، مضطرب، افسرده خویی، وابسته به الکل و اختلال شخصیت منفی‌گرا به صورت مثبت معناداری با برون‌ریزی خشم رابطه دارند.
نتیجه‌گیری: به طور کلی می‌توان نتیجه گرفت که بین خشم میان فردی و صفات و اختلالات شخصیت در نوجوانان رابطه معناداری وجود دارد و توجه به شخصیت و صفات امری مهم در روانشناسی نوجوانان شناخته می‌شود.

تعارض منافع: گزارش نشده است.

منبع حمایت‌کننده: حامی مالی ندارد.

شیوه استناد به این مقاله:

Afrazizadeh SF, Baghooli H, Javid H, Sohrabi Shegefti N. Presenting a Prediction Model of Interpersonal Anger Based on Traits and Personality Disorders in Teenagers. Razi J Med Sci. 2023;30(1): 324-334.

*انتشار این مقاله به صورت دسترسی آزاد مطابق با CC BY-NC-SA 3.0 صورت گرفته است.

Original Article

Presenting a Prediction Model of Interpersonal Anger Based on Traits and Personality Disorders in Teenagers

Seyyed Faizollah Afrazizadeh: Ph.D Student in General Psychology, Department of Consulting, Marvdasht Branch, Islamic Azad University, Marvdasht, Iran.

Hossein Baghooli: Assistant Professor, Department of Consulting, Marvdasht Branch, Islamic Azad University, Marvdasht, Iran. (* Corresponding author) bhossein@gmail.com

Hojjatollah Javid: Assistant Professor, Department of Consulting, Marvdasht Branch, Islamic Azad University, Marvdasht, Iran.

Nadere Sohrabi Shegfti: Assistant Professor, Department of Consulting, Marvdasht Branch, Islamic Azad University, Marvdasht, Iran.

Abstract

Background & Aims: Adolescence is considered a transition period from childhood to adulthood. According to the results of research related to adolescence, contrary to humanistic approaches that consider this period without tension and conflict, they consider this period as a stormy period full of chaos, tension, and stress. One of the major problems identified during adolescence is the occurrence of intense emotions. Excitement is a psychological structure that affects all aspects of human life and is affected by it. Emotions are psycho-biological, purposeful, and social phenomena, instinctive phenomena that appear in different people under appropriate conditions, are not affected by social conditions and learning, and call for appropriate physiological responses. Anger is one of the psychological-biological emotions that play an important and effective role in the lives of all human beings. Anger is an emotion that usually appears as a result of a person's reaction to the unacceptable behavior of others. In other words, anger is one of the most important and comprehensive emotions in a person's existence, and it plays a key role in providing self-esteem, physical and mental health, and protecting him during threats. Anger directs a person's energy and strength to overcome unjustified obstacles, and correct and manage them. Although anger is one of the physiological and sometimes useful emotions and is also necessary for the protection of the individual, it has a significant relationship with aggression, mental disorders, and complex physical diseases. Incorrect expression causes problems in Family, interpersonal and occupational spheres and it also leads to a negative evaluation of the individual by others, negative self-concept, and low self-confidence. Personality is the aspect of human life that allows us to predict how a person will behave in certain situations. Each person behaves specially and has unique expectations, capabilities, needs, and behavioral skills based on his personality model. Personality includes five factors neuroticism, extroversion, experience-seeking, agreement-seeking, and conscientiousness, and each of these factors consists of a set of traits and characteristics. Personality disorders are also underlying factors of anger and aggression in teenagers. Inefficient behaviors are very different from the individual's cultural expectations and can cause major concern for the individual and others and disrupt the individual's social and professional functions. Personality disorders are disorders related to inconsistent and stable characteristics and ways of perceiving, communicating, and thinking about oneself and the world. Considering the importance of adolescence and individual, family, social, cultural, law enforcement, and psychological efforts for the protection of adolescents, as well as the importance of proper management of interpersonal anger emotions and the destructive effects of personality disorders in pushing adolescents to break norms, delinquency, law Breaking, criminality, suicide, and suicide, so the researchers investigated the relationship between the experience of interpersonal anger based on personality traits and disorders in teenagers.

Methods: The method of the current research is a correlational description. The statistical population included all teenagers aged 16 to 29 in Yasooj city, and in this research, 380

Keywords

Personality Traits,
Personality Disorders,
Interpersonal Anger,
Teenagers

Received: 08/02/2023

Published: 09/04/2023

teenagers were selected and examined by cluster sampling. In this way, we divided the city of Yasooj into 5 regions, North, South, East, West, and Center, and randomly selected places from these regions and investigated the teenagers of that region and McCree (1992), Siegel's Multidimensional Anger Questionnaire (1986) and Millon's Multiaxial Clinical Questionnaire were examined.

Results: The Pearson correlation results between the experience of anger and personality traits showed that anger has a positive relationship with neuroticism traits and a significant negative relationship with the personality traits of extroversion, experience-seeking, agreement-seeking, and conscientiousness. Also, the findings showed that avoidant personality disorders, depressed, antisocial, dramatic, dependent, narcissistic, other annoying, obsessive, borderline, anxious, depressive, alcohol dependent, and negative personality disorders are positively and significantly related to anger projection. The results of the regression analysis showed that the personality traits of neuroticism directly and the personality traits of experience-seeking, agreement-seeking, and conscientiousness can inversely predict adolescent interpersonal anger, as well as antisocial, narcissistic, anxious, and negative personality disorders. They directly predict adolescent interpersonal anger.

Conclusion: In general, it can be concluded that there is a significant relationship between interpersonal anger and personality traits and disorders in adolescents, and paying attention to personality and traits is known to be an important issue in adolescent psychology. Among the limitations that the researchers faced in this research, it is possible to point out that this research is limited to teenagers aged 16 to 29 in Yasooj city, and the possibility of generalizing the results to teenagers of other cities and other cultures should be cautious. Another limitation of this research was the cross-sectional nature of data collection, which was collected in a limited period of time. It is suggested that in future research, longitudinal studies should be conducted in which the role of personality traits and disorders in the projection of interpersonal anger is more tangible. Also, the present study was only a field study with a questionnaire method, and despite the advantages of this method, it is possible that deviation from this method may have occurred. Therefore, it is suggested to be investigated using other evaluation methods in future research. It is also suggested that future researchers examine this research more closely with regard to the role of control variables such as education level, work experience or employment, and economic, social, and family status.

Conflicts of interest: None

Funding: None

Cite this article as:

Afrazizadeh SF, Baghooli H, Javid H, Sohrabi Shegefti N. Presenting a Prediction Model of Interpersonal Anger Based on Traits and Personality Disorders in Teenagers. Razi J Med Sci. 2023;30(1): 324-334.

*This work is published under CC BY-NC-SA 3.0 licence.

مقدمه

نوجوانی به عنوان دوره گذار از کودکی به بزرگسالی محسوب می‌شود. با توجه به نتایج پژوهش‌های مرتبط با نوجوانی، برخلاف رویکردهای انسان‌گرا که این دوره را بدون تنش و تعارض می‌دانند، ایسن دوره را دوره طوفانی و پر از آشوب، تنش و استرس می‌دانند (۱). یکی از مشکلات عمده شناخته شده در دوران نوجوانی بروز هیجان‌ات شدید است. هیجان‌سازهای روانشناختی است که بر تمام ابعاد زندگی انسان تاثیر گذاشته و از آن تاثیر می‌پذیرد (۲). هیجان‌ها پدیده‌هایی روانی-زیستی، هدفمند و اجتماعی هستند، پدیده‌هایی غریزی که در افراد مختلف در شرایط مناسب بروز می‌کنند از شرایط اجتماعی و یادگیری تاثیر نمی‌پذیرند و پاسخ‌های فیزیولوژیک متناسبی را فرا می‌خوانند (۳). یکی از هیجان‌های روانی-زیستی که در زندگی همه انسان‌ها نقش مهم و مؤثری دارد، هیجان خشم است. خشم هیجانی است که معمولاً بر اثر واکنش شخص نسبت به رفتارهای غیرقابل پذیرش دیگران بروز پیدا می‌کند (۴). به عبارت دیگر خشم از مهمترین و جامع‌ترین هیجان‌ها در وجود آدمی است و نقش کلیدی در تامین عزت نفس، سلامت جسمی-روانی و صیانت از او در هنگام تهدید دارد. خشم، انرژی و قدرت فرد را به سمت غلبه کردن بر موانع ناموجه، اصلاح و مدیریت آنها هدایت می‌کند (۵). خشم گرچه هیجان فطری و گاه مفید است، اما در صورت تنظیم نامناسب خطرهایی را برای انسان به همراه دارد. آنچه موجب توجه پژوهشگران به رفتار پرخاشگرانه شده است اثرات نامطلوب آن بر رفتار بین فردی و نیز اثرات ناخوشایند آن بر حالات درونی و روانی فرد است (۶). خشم خارج از کنترل و مخرب می‌تواند به مشکلاتی در کار، روابط خانوادگی و روابط اجتماعی دامن زند. آثار زیان بار خشم هم متوجه درون و هم متوجه بیرون شخص می‌شود. ناتوانی در مدیریت صحیح خشم، علاوه بر ناراحتی شخصی، اختلال در سلامت عمومی و روابط میان فردی، ناسازگاری و پیامدهای زیان بار رفتار پرخاشگرانه را نیز به دنبال دارد (۷). خشم ممکن است ناشی از عوامل درون روانی مثل عقاید و باورهای غیرمنطقی، انتظارات غیرمعقول و احساس ناکامی و یا ناشی از عوامل بیرونی همچون خیانت در امانت، مورد

بی‌اعتنایی قرار گرفتن، عدم ملاحظه حال دیگران، مورد توهین و تجاوز واقع شدن باشد. خشم به صورت‌های مختلف پرخاشگری کلامی و غیرکلامی، خصومت، مخالفت، انتقاد، کنایه، رنجش، پرحرفی، دوری و کناره گیری از مسائل و افراد ابراز می‌گردد (۸). خشم ضمن فعال‌سازی پاسخ‌های فیزیولوژیک، تمایلات رفتاری خاصی را نیز موجب می‌گردد. خشم معمولاً با باورهای خود تاییدگر و دگر سرزنشگر همراه است. خشم هم هیجانی ارضا کننده و هم هیجانی ویرانگر است، در این راستا سامانه پاسخ‌دهی درونی ما را فعال و ما را برای مواجهه با تهدیدهای بالقوه بیرونی آماده می‌سازد (۹). با این که خشم یکی از هیجان‌های فیزیولوژیک و گاه مفید است و نیز برای صیانت از فرد ضروری است، اما با پرخاشگری، ناراحتی‌های روانی و بیماری‌های جسمانی مشکل‌ساز رابطه معناداری دارد و ابراز نادرست آن باعث بروز مشکلاتی در حیطه خانوادگی، بین فردی و شغلی شده و نیز به ارزیابی منفی دیگران از فرد، خودپنداره منفی و اعتماد به نفس پایین منجر می‌گردد (۱۰). در بین نوجوانان، الگوهای رفتاری مربوط به خشم همچون، پرخاشگری، برون ریزی و اختلال سلوک بیشترین نرخ ارجاع به حوزه‌های سلامت روان بوده است (۱۱). نتایج بسیاری از تحقیقات پیشین روانشناسی حاکی از ارتباط تنگاتنگ بین ویژگی‌های شخصیت با بروز خشم بین فردی در نوجوانان است و پاره‌ای از صفات شخصیتی با ناتوانی در کنترل خشم و نیز اختلالات خاصی از شخصیت با خشم، خشونت و پرخاشگری رابطه معنادار دارند (۸، ۱۰). شخصیت عبارت از جنبه‌هایی از حیات انسان است که اجازه می‌دهد پیش‌بینی کنیم آدمی در شرایط مشخص چه رفتاری از خود نشان خواهد داد. هر فرد به روش خاصی رفتار می‌کند و انتظارات، توانمندی، نیازها و مهارت‌های رفتاری منحصر به فردی دارد که بر اساس الگوی شخصیتی اوست (۱۲). یکی از پرکاربردترین الگوهای شخصیتی در پژوهش‌های روان‌شناختی، الگوی پنج عاملی شخصیت است برخی پژوهش‌گران معتقدند این الگو بهترین مفهوم‌سازی از شخصیت است. شخصیت شامل پنج عامل روان رنجوری، برون‌گرایی، تجربه جویی، توافق جویی و وظیفه‌شناسی می‌باشد که هر کدام از این عوامل از مجموعه‌ای صفات و ویژگی‌ها تشکیل شده‌اند. اختلالات

کمیسیون کد اخلاق دانشگاه آزاد اسلامی واحد ارسنجان به تصویب رسید. جامعه آماری شامل کلیه نوجوانان ۱۶ تا ۲۹ ساله شهر یاسوج بود که در این پژوهش ۳۸۰ نوجوان به شیوه نمونه‌گیری خوشه‌ای انتخاب و مورد بررسی قرار گرفتند. به این صورت که شهر یاسوج را به ۵ منطقه شمال، جنوب، شرق، غرب و مرکز تقسیم کردیم و از این مناطق مکان‌هایی را به صورت تصادفی انتخاب و نوجوانان آن منطقه را مورد بررسی قرار دادیم ابزار پژوهش عبارتند از:

پرسشنامه ویژگی‌های شخصیت نئو: این پرسشنامه اولین بار برای سنجش ویژگی‌های شخصیتی افراد سالم ساخته شد و هنجار اصلی آن نیز بر روی نمونه‌هایی از افراد بهنجار تهیه گردید. آزمون پنج‌عاملی شخصیت در ایران توسط گروسی فرشی به زبان فارسی ترجمه و روی دانشجویان هنجاریابی شده است. این پرسشنامه با پنج عامل اصلی و ۳۰ رویه آن ارزیابی جامعی از شخصیت بزرگسال ارائه می‌دهد. سؤالات این مقیاس بر روی طیف لیکرت پنج‌بخشی از یک تا پنج نمره‌گذاری می‌گردد و هر عامل با داشتن دوازده گویه نمره‌ای از یک تا ۶۰ در بر می‌گیرد. در خصوص پایایی عوامل آزمون نئو نتایج چندین مطالعه نشان می‌دهد که زیر مقیاس‌های این آزمون همسانی درونی خوبی دارند. گروسی فرشی به منظور ارزیابی روایی ملاکی این آزمون از محاسبه همبستگی بین دو فرم گزارش شخصی و گزارش مشاهده‌گر استفاده نمود که ضرایب حاصل بین ۰/۴۵ تا ۰/۹۹ بوده‌اند. ضرایب پایایی این آزمون با استفاده از ضریب آلفای کرونباخ بین ۰/۵۶ تا ۰/۸۷ به دست آمده است. در پژوهش حاضر به منظور بررسی اعتبار پرسشنامه مذکور از روش آلفای کرونباخ استفاده گردید که این اعتبار برای هر یک از خرده مقیاس‌ها به ترتیب عبارت از ویژگی شخصیتی روان‌رنجوری ۰/۹۰۵، برون‌گرایی ۰/۸۸۱، تجربه‌جویی ۰/۹۲۳، توافق‌جویی ۰/۸۷۸، باوجدان بودن ۰/۹۱۳ بود که داده‌ها حاکی از اعتبار بالای پرسشنامه است.

پ پرسشنامه خشم چند بعدی: این پرسشنامه یک آزمون ۳۰ پرسشی است در سال ۱۹۸۶ برای سنجش خشم طراحی گردید، گویه‌های آزمون پنج بعد

شخصیت نیز عوامل زمینه ساز خشم و پرخاشگری در نوجوانان است (۱۳). اختلالات شخصیت به الگوهای ملندگار ادراک، ارتباط و تفکر درباره محیط‌های فردی و بین فردی اشاره دارد. چنین الگوهایی منجر به اختلال‌های بالینی یا اختلال در عملکرد خانوایی، اجتماعی، شغلی می‌شود. اختلالات شخصیت شایع، مزمن و فراگیر هستند و میزان شیوع آنها در جامعه عمومی معمولاً بین ۱۱ تا ۹۱ درصد است (۱۴). رفتارهای ناکارآمد با انتظارات فرهنگی فرد، تفاوت بسیار دارد و می‌تواند نگرانی عمده‌ای برای فرد و سایرین ایجاد نموده و کارکردهای اجتماعی و شغلی فرد را مختل نماید. اختلالات شخصیت، اختلالاتی مربوط به خصایص و شیوه‌های ناسازگار و پایدار برای ادراک، برقراری ارتباط و تفکر در مورد خود و جهان هستند (۱۵). برخی پژوهش‌ها رابطه بین پنج عامل شخصیت و میزان پرخاشگری و رفتار ضداجتماعی را مطالعه و رابطه این دو متغیر را تأیید کرده‌اند؛ در زمینه مدل پنج‌عاملی شخصیت تحقیقات گسترده‌ای صورت گرفته است به عنوان مثال بر رابطه روان‌رنجورخویی با خصومت خشمگینانه و رابطه بین نمرات پایین وجدانی بودن و موافقت‌پذیری با رفتار ضداجتماعی اشاره نمودند (۷). رابطه مثبت ویژگی شخصیتی هیجان‌خواهی و خشم را نشان دادند و دریافتند هیجان‌خواهی، برون‌گرایی و خشم در نوجوانان بزهکار بالاتر از نوجوانان عادی است (۱۰). نظر به اهمیت دوران نوجوانی و تلاش‌های فردی، خانوادگی، اجتماعی، فرهنگی، انتظامی و روانشناختی برای صیانت از نوجوانان و نیز بنا بر اهمیت مدیریت مناسب هیجانات خشم میان فردی و نیز اثرات مخرب اختلالات شخصیت در سوق دهی نوجوانان به هنجارشکنی، بزهکاری، قانون شکنی، تبهکاری، خودکشی و دگرکشی لذا هدف مطالعه بررسی رابطه تجربه خشم میان فردی بر اساس صفات و اختلالات شخصیت در نوجوانان بود.

روش کار

روش پژوهش حاضر توصیفی از نوع همبستگی بود که با کد اخلاق IR.IAU.A.REC.1401.012 در

جدول ۱- مشخصات توصیفی و ضریب همبستگی متغیر های اختلالات

شخصیت با خشم			
متغیر	همبستگی با خشم	میانگین	انحراف معیار
ضد اجتماعی	۰/۲۶**	۷/۰۸	۴/۱۶
اجتنابی	۰/۱۱*	۵/۵۲	۳/۲۰
افسرده	۰/۱۴**	۶/۹۸	۴/۰۰
اسکیزوتیپ	۰/۰۳	۸/۲۲	۴/۵۲
نمایشی	۰/۱۱*	۹/۴۰	۴/۱۷
وابسته	۰/۱۰*	۷/۹۳	۴/۳۹
خودشیفته	۰/۳۲**	۷/۲۰	۴/۱۸
سادیسیتیک	۰/۰۶	۸/۴۶	۴/۴۳
وسواسی	۰/۱۲*	۹/۱۸	۴/۲۴
افسرده اساسی	۰/۰۹	۸/۳۶	۴/۴۹
خودآزار	۰/۰۲	۵/۸۷	۳/۳۶
اسکیزوتایپال	۰/۱۲*	۵/۲۴	۳/۰۶
مرزی	۰/۱۰*	۵/۸۱	۳/۴۰
پارانویید	۰/۰۴	۷/۴۲	۴/۲۷
اضطراب	۰/۱۴**	۵/۰۷	۲/۹۷
شبه جسمی	-۰/۰۱	۳/۹۶	۲/۳۸
دوقطبی	۰/۰۶	۵/۴۶	۳/۱۵
افسردگی خوبی	۰/۱۵**	۴/۶۰	۲/۷۹
وابستگی به الکل	۰/۱۱*	۴/۰۴	۲/۳۷
وابستگی دارویی	۰/۰۴	۴/۰۸	۲/۳۹
PTSD	۰/۰۳	۳/۹۲	۲/۳۱
اختلال تفکر	۰/۰۳	۶/۰۳	۳/۴۷
منفی گرا	۰/۱۷**	۴/۸۶	۲/۹۰
اختلال هذیانی	۰/۰۷	۳/۶۹	۲/۱۶

پیش‌بینی خشم بر اساس اختلالات شخصیت پرداخته شده است. همانطور که در جدول ۲ مشاهده می‌شود متغیر خودشیفته بیشترین ضریب تعیین (۰/۱۰) را در تبیین کنترل خشم دارد که با وارد شدن متغیرهای ضد اجتماعی، مضطرب و منفی‌گرا این مقدار به (۰/۱۸) افزایش پیدا کرده است که این مقدار در سطح خطای کمتر از ۰/۰۰۱ معنادار است. در جدول ۳ ادامه با استفاده از رگرسیون گام به گام به پیش‌بینی خشم بر اساس اختلالات شخصیت پرداخته شده است. همانطور که در جدول ۳ مشاهده می‌شود ضریب بتای متغیر های خودشیفته، ضد اجتماعی، مضطرب و منفی‌گرا در تبیین تغییرات واریانس متغیر خشم معنادار شده است.

خشم‌انگیزخنگی، موقعیت‌های خشم برانگیز، نگرش خصمانه، خشم بیرونی و خشم درونی را در طیف ۵ درجه ای لیکرت از نمره ۱ کاملاً نادرست تا نمره ۵ کاملاً درست را می‌سنجد. ویژگی های روانسنجی مقیاس خشم چند بعدی در پژوهش های صورت گرفته در خارج از کشور تایید شده است. در فرم فارسی این مقیاس، آلفای کرونباخ پرسش‌های هر یک از زیر مقیاس در مورد یک نمونه ۱۸۰ نفری از دانشجویان از ۰/۷۳ تا ۰/۹۴ محاسبه شد که بیانگر همسانی درونی خوب آزمون است. در پژوهش حاضر آلفای کرونباخ برای بررسی پایایی آزمون ۰/۸۶ به دست آمد.

سیاهه بالینی چند محوری میلیون: یک مقیاس خودسنجی با ۱۷۵ گویه بلی و خیر است که از ۲۸ مقیاس متفاوت شامل چهارده الگوی بالینی شخصیت، ده نشانگان بالینی، و چهار مقیاس اصلاح تشکیل شده است. آیین آزمون بر اساس مدل آسیب‌شناسی شخصیت میلیون طراحی شده است. ضرایب الفای محاسبه شده برای این پرسشنامه بین ۰/۶۷ تا ۰/۷۹ گزارش شده است. همچنین ضرایب همبستگی برای محاسبه پایایی به روش بازآزمایی در فاصله ۵ تا ۱۴ روز از ۰/۸۸ تا ۰/۹۳ گزارش شده است. در پژوهش حاضر به منظور بررسی پایایی پرسشنامه مذکور از روش آلفای کرونباخ استفاده گردید که دامنه‌ای بین ۰/۷۵ تا ۰/۸۸ را شامل می‌شود لذا داده‌ها حاکی از پایایی بالای پرسشنامه فوق است. به منظور تجزیه و تحلیل داده‌ها از ضریب همبستگی پیرسون و رگرسیون چند متغیره استفاده گردید که در این راستا از نرم افزار spss استفاده شد.

یافته‌ها

در جدول ۱ مشخصات توصیفی و ضریب همبستگی متغیرهای اختلالات شخصیت با خشم آورده شده است. همانطور که در جدول ۱ مشاهده می‌شود اختلال‌های ضد اجتماعی، افسرده، نمایشی، وابسته، خودشیفته، وسواسی، اسکیزوتایپال، مرزی، اضطراب، منفی‌گرا، وابستگی به الکل رابطه مثبت معناداری در سطح خطای کمتر از ۰/۰۵ دارند. در جدول ۲ با استفاده از رگرسیون گام به گام به

جدول ۲- خلاصه مدل رگرسیونی پیشبینی خشم بر اساس اختلالات شخصیت

متغیرها	ضریب همبستگی چندگانه	ضریب تعیین	ضریب تعیین تعدیل شده	سطح معناداری
خودشیفته	۰/۳۲	۰/۱۰	۰/۱۰	۰/۰۱
خودشیفته+ضد اجتماعی	۰/۳۹	۰/۱۵	۰/۱۵	۰/۰۱
خودشیفته+ضد اجتماعی+مضطرب	۰/۴۱	۰/۱۷	۰/۱۷	۰/۰۱
خودشیفته+ضد اجتماعی+مضطرب+منفی گرا	۰/۴۳	۰/۱۸	۰/۱۸	۰/۰۱

جدول ۳- ضرایب بتای اختلالات شخصیت در تبیین تغییرات خشم

مدل	مجموع مجزورات	درجه آزادی	میانگین مجزورات	درجه آزادی	سطح معناداری
خودشیفته	رگرسیون	۲۲۶۷۱/۱۵	۱	۲۲۶۷۱/۱۵	۰/۰۰۱
	باقی مانده	۱۹۸۱۷۵/۳۱	۳۷۸	۵۲۵/۷۲	
	کل	۲۲۱۳۹۶/۴۷	۳۷۹		
خودشیفته+ضد اجتماعی	رگرسیون	۳۴۹۳۶/۱۹	۲	۱۷۴۶۸/۰۹	۰/۰۰۱
	باقی مانده	۱۸۶۴۶۰/۲۷	۳۷۷	۴۹۴/۵۹	
	کل	۲۲۱۳۹۶/۴۷	۳۷۹		
خودشیفته+ضد اجتماعی+مضطرب	رگرسیون	۳۸۱۲۷۰/۰۷	۳	۱۲۷۵۶/۶۹	۰/۰۰۱
	باقی مانده	۱۸۳۱۲۶/۳۹	۳۷۶	۴۸۷/۰۳	
	کل	۲۲۱۳۹۶/۴۷	۳۷۹		
خودشیفته+ضد اجتماعی+مضطرب+منفی گرا	رگرسیون	۴۱۰۲۱/۶۰	۴	۱۰۲۵۵/۴۰۱	۰/۰۰۱
	باقی مانده	۱۸۰۳۷۴/۸۶	۳۷۵	۴۸۱/۰۰	
	کل	۲۲۱۳۹۶/۴۷	۳۷۹		

جدول ۴- مشخصات توصیفی و ضریب همبستگی متغیرهای صفات شخصیت با خشم

خشم	میانگین	انحراف معیار
خشم	۷۶/۴۱	۲۴/۱۶
روان رنجوری	۳۳/۹۲	۱۴/۱۵
برونگرایی	۳۶/۰۸	۱۳/۱۹
پذیرا بودن	۳۵/۰۹	۱۳/۳۴
سازگار بودن	۳۵/۳۷	۱۲/۶۷
مسئولیت پذیری	۳۶/۳۳	۱۳/۳۳

در جدول ۴ مشخصات توصیفی و ضریب همبستگی متغیرهای صفات شخصیت با خشم آورده شده است و همانطور که در جدول مشاهده می شود خشم با متغیر روان رنجوری همبستگی مثبت و معناداری دارد ولی با متغیرهای برونگرایی، پذیرا بودن، سازگار بودن و مسئولیت پذیری رابطه منفی و معناداری دارد. در ادامه با استفاده از رگرسیون گام به گام به پیش بینی خشم بر اساس صفات شخصیت پرداخته شده است. همانطور که در جدول ۵ مشاهده می شود متغیر

روان رنجوری بیشترین ضریب تعیین (۰/۷۷) را در تبیین کنترل خشم دارد که با وارد شدن متغیرهای روان رنجوری، مسئولیت پذیر بودن، پذیرا بودن، سازگار بودن این مقدار به (۰/۸۰) افزایش پیدا کرده است که این مقدار در سطح خطای کمتر از ۰/۰۰۱ معنادار است. همانطور که در جدول ۶ مشاهده می شود ضریب بتای متغیرهای روان رنجوری، مسئولیت پذیر بودن، پذیرا بودن، سازگار بودن در تبیین تغییرات واریانس متغیر خشم معنادار شده است.

جدول ۵- خلاصه مدل رگرسیونی پیشبینی خشم بر اساس صفات شخصیت

سطح معناداری	ضریب تعیین	ضریب تعیین شده	ضریب همبستگی	ردیف
۰/۰۰۱	۰/۵۹	۰/۵۹	۰/۷۷	روان رنجوری
۰/۰۰۱	۰/۶۱	۰/۶۱	۰/۷۸	روان رنجوری + مسئولیت پذیر بودن
۰/۰۰۱	۰/۶۳	۰/۶۳	۰/۷۹	روان رنجوری + مسئولیت پذیر بودن + پذیرا بودن
۰/۰۰۱	۰/۶۴	۰/۶۴	۰/۸۰	روان رنجوری + مسئولیت پذیر بودن + پذیرا بودن + سازگار بودن

جدول ۶- ضرایب بتای صفات شخصیت در تبیین تغییرات خشم

سطح معناداری	F	میانگین مجزورات	درجه آزادی	مجموع مجزورات	مدل
۰/۰۰۱	۵۶۲/۴۵	۱۳۲۴۱۰/۳۰	۱	۱۳۲۴۱۰/۳۰	رگرسیون
		۲۳۵/۴۱	۳۷۸	۸۸۹۸۶/۱۶	باقی مانده
			۳۷۹	۲۲۱۳۹۶/۴۷	کل
۰/۰۰۱	۳۰۴/۳۶	۶۸۳۶۱/۲۰	۲	۱۳۶۷۲۲/۴۰	روان رنجوری + مسئولیت پذیر بودن
		۲۲۴/۶۰	۳۷۷	۸۴۶۷۴/۰۶	باقی مانده
			۳۷۹	۲۲۱۳۹۶/۴۷	کل
۰/۰۰۱	۲۱۵/۳۵	۴۶۶۴۹/۶۴	۳	۱۳۹۹۴۸/۹۱	روان رنجوری + مسئولیت پذیر بودن + پذیرا بودن
		۲۱۶/۶۱	۳۷۶	۸۱۴۴۷/۵۵	باقی مانده
			۳۷۹	۲۲۱۳۹۶/۴۷	کل
۰/۰۰۱	۱۶۵/۵۳	۳۵۳۳۶/۷۹	۴	۱۴۱۳۴۷/۱۹	روان رنجوری + مسئولیت پذیر بودن + سازگار بودن
		۲۱۳/۴۶	۳۷۵	۸۰۰۴۹/۲۷	باقی مانده
			۳۷۹	۲۲۱۳۹۶/۴۷	کل

این ویژگی‌ها می‌توانند سه کارکرد داشته باشند: خلاصه کردن صفات شخصیتی فرد، پیش‌بینی کردن رفتارهای آینده فرد و تبیین رفتارهایی که از فرد سر می‌زند (۹). دیدگاه صفات بر این فرض استوار است که انسان‌ها از آمادگی‌های گسترده برای انجام عمل برخوردارند و به‌روش‌های خاصی به محرک‌ها پاسخ می‌دهند. این آمادگی‌های گسترده و روش‌های خاص پاسخ‌دهی، ویژگی‌های شخصیتی هر فرد را تشکیل می‌دهند (۶). در تبیین نقش پیش‌بینی‌کنندگی روان‌رنجوری می‌توان اذعان نمود که مؤثرترین قلمرو مقیاس‌های شخصیت تقابل سازگاری یا ثبات عاطفی با ناسازگاری یا روان‌نژندی است (۱۵). تمایل عمومی به تجربه عواطف منفی چون ترس، غم، دست‌پاچگی، عصبانیت، احساس گناه و نفرت مجموعه حیطه روان‌رنجوری را تشکیل می‌دهد. هرچند روان‌رنجوری چیزی بیش‌تر از آمادگی برای ناراحتی-های روان‌شناختی دارد، شاید عواطف شکننده مانع از

بحث

نتایج حاصل از تحلیل رگرسیون همزمان برای پیش‌بینی خشم بین فردی بر اساس ویژگی‌های شخصیت نشان داد؛ ویژگی شخصیتی روان رنجورخویی به صورت مستقیم و ویژگی‌های شخصیتی تجربه‌جویی، توافق‌جویی و وظیفه‌شناسی به صورت معکوس می‌تواند خشم میان فردی نوجوان را پیش‌بینی نماید. یافته‌های پژوهش حاضر با یافته‌های پژوهش آرمنتی (Armenti) و همکاران (۲۰۲۱) (۲)، کوآن (Quan) و همکاران (۲۰۲۱) (۱۵) و بیلسکی (Bilsky) و همکاران (۲۰۲۰) (۴) همسو می‌باشد. پژوهشگران مختلف در پژوهش‌های گوناگون تیپ‌ها و ویژگی‌های خاص شخصیتی را مساعد یا عدم مساعد برای گرایش به رفتارهای خشونت‌آمیز پیش‌بینی کرده‌اند. ویژگی‌های شخصیتی، الگوهای همسان افراد در رفتار، احساسات و افکار و ویژگی‌های فردی هستند که موجب تمایز فرد از دیگران می‌شوند؛

سازگاری می‌شود (۳). بدیهی است که نوجوانان با نمره بالا در روان‌رنجوری مستعد داشتن عقاید غیرمنطقی هستند و کمتر قادر به کنترل تکانه‌های خود بوده و خیلی ضعیف‌تر از دیگران با استرس کنار می‌آیند و بیشتر درگیر خشم، پرخاشگری و رفتارهای خشونت‌آمیز می‌شوند. در تبیین نقش ویژگی شخصیتی توافق‌جویی در پیش‌بینی خشم بین فردی می‌توان اذعان نمود که توافق‌جویی بُعدی از تمایلات بین فردی است که به مهربانی، مؤدب بودن و قابل‌اعتماد بودن اشاره دارد و یک فرد با این ویژگی اساساً نوع‌دوست و سازش‌یافته است و نسبت به دیگران همدردی می‌کند و مشتاق است که کمک کند و باور دارد که دیگران نیز در مقابل، یاریگر هستند (۱۱). در مقابل فرد غیرتوافقی ستیزه‌جو، خودمدار و نسبت به دیگران شکاک و رقابت‌جو است تا همکاری کننده؛ پرواضح است نوجوانان ۲۹-۱۵ ساله‌ای که دارای ویژگی شخصیتی توافق‌جویی هستند معمولاً هدف‌های جمعی را بر هدف‌های فردی ترجیح می‌دهند؛ این نوجوانان کمتر اهل رقابت و بیشتر اهل مشارکت هستند؛ در امور مربوط به تحصیل، اشتغال و یا برنامه‌های اشتراکی معمولاً جمع‌گرا هستند و کمتر به بروز خشم و خشونت مبادرت می‌ورزند (۵). بنابراین به‌طور کلی می‌توان نتیجه گرفت که ویژگی توافق‌جویی میزان برون‌ریزی خشم میان فردی را به حداقل رسانده و حتی به پیوندجویی و نوع دوستی و مشارکت اجتماعی کمک می‌کند. در تبیین نقش پیش‌بینی‌کنندگی ویژگی‌های شخصیتی تجربه‌جویی می‌توان گفت تجربه‌جویی به میزان تجربه‌پذیری فرد در مقابل محرکات گفته می‌شود. افراد تجربه‌جو پذیرای تجارب و موقعیت‌های مختلف هستند. آنها تمایل دارند این ایده‌های جدید را بشنوند، بررسی کنند و مورد توجه قرار دهند، هر چند آنها را بپذیرند یا نپذیرند. این افراد هیجانی‌تر هستند و انواع مختلفی از هیجانات مثبت و منفی را تجربه می‌کنند و شدت تجربه این هیجانات در آنها بیشتر از سایر افراد است (۹).

نتایج همبستگی پیرسون بین تجربه‌خشم میان فردی با اختلالات شخصیت نشان داد از بین ۲۴ مولفه مورد بررسی ۱۲ مولفه با خشم میان فردی رابطه

معنادار داشت. بدین صورت که اختلالات شخصیتی اجتنابی، افسرده، ضداجتماعی، نمایشی، خودشیفته، دیگرآزار، وسواسی، مرزی، مضطرب، افسرده‌خویی، وابسته به الکل و منفی‌گرا به صورت مثبت معناداری با برون‌ریزی خشم رابطه دارند. در این راستا نتایج حاصل از تحلیل رگرسیون همزمان برای پیش‌بینی خشم بین فردی بر اساس اختلالات شخصیتی مذکور نیز نشان داد اختلال شخصیت ضداجتماعی، اختلال شخصیت خودشیفته و اختلال شخصیت مضطرب به صورت مستقیم خشم بین فردی نوجوانان را پیش‌بینی نمود. در تبیین معناداری رابطه مستقیم بین خشم میان فردی با اختلالات شخصیت می‌توان اذعان نمود که شخصیت شیوه‌فکر، رفتار و احساس کردن ماست که باعث تمایز ما از دیگران می‌شود. وقتی خصوصیات شخصیتی ما در روابط دیگران اختلال ایجاد کند یا موجب ناراحتی شخصی ما شود، باید به اختلال شخصیت پی برد. لذا اختلالات شخصیت الگوی مستمر هیجانات، شناخت‌ها، باورها و رفتارهایی است که برای فرد یا دیگران ناراحتی هیجانی ایجاد کرده و در کار و روابط مشکلاتی به وجود می‌آورد (۱۰). در تبیین رابطه خشم و شخصیت اجتنابی پرواضح است که در افراد اجتنابی الگویی از بازداری اجتماعی، احساس بی‌کفایتی و حساسیت افراطی نسبت به انتقاد دارند. نسبت به ارزیابی دیگران واکنش نشان می‌دهند (۱۰) و این حساسیت زیاد بالاخص در نوجوانان می‌تواند زمینه بروز خشم و رفتارهای نامتعارف در ارتباط با خانواده، دوستان و افراد جامعه را شدت بخشد. در خصوص تبیین رابطه خشم با تیپ شخصیتی افسرده، افسرده‌خو و افسرده‌اساسی قابل‌اذعان است که افسردگی مدل‌های مختلفی دارد در نوع خاصی که افسردگی همراه با بی‌قراری نامیده می‌شود فرد دچار خشم و پرخاشگری است؛ یعنی فرد زیاد عصبانی می‌شود و خشم خود را به صورت شدید بروز می‌دهد. تحقیقات به‌طور فزاینده‌ای در تعیین ارتباط خاص خشم و عصبانیت با افسردگی نشان دهنده این ارتباط است (۱۴). در تبیین اختلال شخصیتی نمایشی قابل‌اذعان است که این اختلال شامل الگویی از هیجان و توجه

دوست، باوجدان، منظم، شایسته و مطمئن به نفس گرایش کمتری نسبت به بروز رفتارهای مبتنی بر خشم و خشونت دارند.

References

1. Ayme S, Ferrand C, Reynes E, Borteyrou X. Personality traits and students' misbehavior: effects on French physical education teachers' anger response. *Percept Mot Skills*. 2009 Feb;108(1):15-29.
2. Armenti NA, Babcock JC. Borderline Personality Features, Anger, and Intimate Partner Violence: An Experimental Manipulation of Rejection. *J Interpers Violence*. 2021 Mar;36(5-6):NP3104-NP3129.
3. Bhardwaj V, Angkaw AC, Franceschetti M, Rao R, Baker DG. Direct and indirect relationships among posttraumatic stress disorder, depression, hostility, anger, and verbal and physical aggression in returning veterans. *Aggress Behav*. 2019 Jul;45(4):417-426.
4. Bilsky SA, Friedman HP, Karlovich A, Smith M, Leen-Feldner EW. The interaction between sleep disturbances and anxiety sensitivity in relation to adolescent anger responses to parent adolescent conflict. *J Adolesc*. 2020 Oct;84:69-77.
5. Czeremainski FR, Lopes FM, Ornell F, Pinto Guimarães LS, Von Diemen L, Kessler F, et al. Concurrent Use of Alcohol and Crack Cocaine is Associated with High Levels of Anger and Liability to Aggression. *Subst Use Misuse*. 2020;55(10):1660-1666.
6. Fusar-Poli L, Arillotta D. Anxiety, Anger, Personality, and Heart Disease. *Brain and Heart Dyn*. 2020:243-60.
7. Harty SC, Gnagy EM, Pelham WE Jr, Molina BSG. Anger-irritability as a mediator of attention deficit hyperactivity disorder risk for adolescent alcohol use and the contribution of coping skills. *J Child Psychol Psychiatry*. 2017 May;58(5):555-563.
8. Howard RC. Refining the construct of anger in relation to personality disorders. *Jour of Behav*. 2017;2(3):1013-9.
9. Cavelti M, Thompson K, Betts J, Fowler C, Luebbers S, Cotton SM, et al. Borderline Personality Disorder Diagnosis and Symptoms in Outpatient Youth as Risk Factors for Criminal Offenses and Interpersonal Violence. *J Pers Disord*. 2021 Nov;35(Supple C):23-37.
10. Fryers T, Brugha T. Childhood determinants of adult psychiatric disorder. *Clin Pract Epidemiol Ment Health*. 2013;9:1-50.
11. Allen A, Links PS. Aggression in borderline personality disorder: evidence for increased risk and clinical predictors. *Curr Psychiatry Rep*. 2012 Feb;14(1):62-9.

طلبی افراطی است. نوجوانان مبتلا به این اختلال معمولاً زمانی که در مرکز توجه نباشند ناراحت می‌شوند و از واکنش‌های هیجانی افراط آمیز برای جلب توجه استفاده می‌کنند (۱). در تبیین نقش سوء مصرف الکل در پیش بینی خشم می‌توان ادعان نمود که بالا رفتن مداوم سطح الکل خون، فرایند پردازش اطلاعات و استدلال را دچار نارسایی می‌کند و می‌تواند به تعامل‌های پرخاشگرانه‌ی بیشتر منتهی شود. پژوهش‌های زیادی در رابطه با مصرف الکل در بین مجرمان صورت گرفته است که همگی حاکی از وجود یک نوع ارتباط بین مصرف الکل و ایجاد زمینه در رفتارهای مجرمانه می‌باشد (۷). در تبیین نقش اضطراب در پیش بینی خشم می‌توان گفت افراد مبتلا به اختلال اضطرابی نگرانی‌های آشفته کننده و مدام به طور روزانه دارند. هم چنین آنها علائم فیزیکی مانند بی‌قراری، تنگی نفس، تپش قلب، درد عضلانی، تعریق و بیخوابی داشته و نسبت به آینده احساس دلشوره، تشویش و نگرانی دارند (۲). بدیهی است که نوجوانان مضطرب درباره طرد شدن، اشتباه کردن، عدم دستیابی به موفقیت، بیمار شدن، یا رها شدن نگران‌اند و نمی‌توانند روابط خوب و پایداری با افرادی دیگر داشته باشند لذا در ارتباط با دیگران و به علت رفتارهای روان‌رنجوره بیشتر از خشم و خضوت استفاده می‌نمایند.

نتیجه‌گیری

پژوهش حاضر با هدف بررسی رابطه تجربه خشم میان فردی با صفات و اختلالات شخصیت، در نوجوانان صورت پذیرفت. نتایج همبستگی پیرسون بین تجربه خشم میان فردی با ویژگی‌های شخصیتی پنج عاملی نئو نشان داد خشم میان فردی با ویژگی‌های روان‌رنجور خوبی رابطه مثبت معنادار دارد؛ این یافته بدین معناست که افراد مضطرب، افسرده، تکانشی و زودرنج گرایش بیشتری به بروز خشم دارند. همچنین یافته‌ها نشان داد خشم میان فردی با ویژگی‌های شخصیتی برون‌گرایی، تجربه‌جویی، توافق‌جویی و وظیفه شناسی رابطه منفی معنادار دارد؛ این بدین معناست که افراد صمیمی، معاشرتی، مردم دوست، اعتماد کننده، هیجان‌جوی مثبت، دلرجم، متواضع، همدل، همراه، نوع

12. Laferrier JZ, Teodorski E, Cooper RA. Investigation of the Impact of Sports, Exercise, and Recreation Participation on Psychosocial Outcomes in a Population of Veterans with Disabilities: A Cross-sectional Study. *Am J Phys Med Rehabil.* 2015;94(12):1026-34.

13. Kim H, Kim SD, Ko DK, Kim IM, Yeo SS. Effect of psychomotricity by the adolescent on the anger management of convergence. *Indian J Sci Technol.* 2016;26:1-6.

14. Kolla NJ, Meyer JH, Bagby RM, Brijmohan A. Trait Anger, Physical Aggression, and Violent Offending in Antisocial and Borderline Personality Disorders. *J Forensic Sci.* 2017 Jan;62(1):137-141.

15. Quan F, Yang R, Xia LX. The longitudinal relationships among agreeableness, anger rumination, and aggression. *Curr Psychol.* 2021;40(1):9-20.